KONFERENCE A AKTIVITY GEOGRAFŮ

23. sjezd České geografické společnosti a 16. kongres Slovenskej geografickej spoľočnosti Geografie v srdci Evropy

Ve dnech 25.–28. 8. 2014 se v Praze konal společný 23. sjezd České geografické společnosti a 16. kongres Slovenskej geografickej spoľočnosti pod názvem Geografie v srdci Evropy. Po více než 20 letech tak měli čeští a slovenští geografové příležitost se opět setkat na vrcholném jednání, které se uskutečnilo v roce 120. výročí založení České geografické společnosti (1894). Záštitu nad konáním konference převzali rektor Univerzity Karlovy v Praze prof. Tomáš Zima, děkan Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze prof. Bohuslav Gaš, proděkan hostitelské Geografické sekce PřF UK v Praze doc. Jakub Langhammer a primátor hl. m. Prahy dr. Tomáš Hudeček.

Na jednání sjezdu se zaregistrovalo celkem 307 účastníků z Česka a ze Slovenska (včetně několika zahraničních hostů), kteří od pondělí do čtvrtka v Praze diskutovali jednotlivé problémy fyzické geografie, sociální geografie, kartografie i demografie. Sjezd zahájili společným proslovem prezidenti obou

Úvodní slovo dr. Tomáše Hudečka. U stolu panelistů sedí zleva: doc. Ivan Bičík, prof. René Matlovič a prof. Tadeusz Siwek. Foto: D. Fialová.

společností, prof. Tadeusz Siwek (Ostravská Univerzita v Ostravě, Přírodovědecká fakulta) a prof. René Matlovič (Prešovská univerzita v Prešove, Fakulta humanitných a prírodných vied). Po přivítání primátorem hl. m. Prahy a aktivním členem ČGS dr. Tomášem Hudečkem (viz obr.), který ocenil roli geografů při rozvoji města a zdůraznil nezastupitelnou úlohu geografie, vystoupili v plenárním zasedání vyzvaní řečníci za jednotlivé hlavní geografické směry výzkumu. Prof. Bohumír Janský (Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta) v příspěvku Fyzická geografie u nás a v Evropě zhodnotil aktuální zaměření fyzickogeografického výzkumu na předních českých a evropských univerzitních pracovištích, doc. Josef Novotný (Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta) se v příspěvku Pozitivizmus, post-pozitivizmus a co dále? Překračování kvantitativně-kvalitativního rozkolu v sociální geografii zamýšlel nad směřováním výzkumných přístupů v sociální geografii. Prof. Eva Semotanová (Historický ústav Akademie věd České republiky, v. v. i.) ve vystoupení s názvem Historická geografie – tradice a modernita výrazně ocenila mezioborovou spolupráci geografů, historiků a kartografů. Doc. Petr Kubíček (Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta) se v příspěvku Kartografická teorie a praxe v mezioborovém výzkumu zaměřil na moderní pojetí kartografie a informačních technologií jako na jednu z cest současného zkoumání prostorových procesů a upozornil na nejnovější trendy ve využívání (geo)informačních technologií ve výzkumné i aplikované sféře. Dr. Miroslav Marada (Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta) v příspěvku s názvem Geografické vzdělávání: představy a realita diskutoval současný stav geografického a environmentálního vzdělávání, poukázal na existující problémy, ale i na ne vždy zcela využívané možnosti uplatnění geografie ve vzdělávací praxi na základních a středních školách.

Další jednání probíhalo celkem v 10 blocích vždy v 7 či 8 paralelních sekcích, v rámci nichž bylo prezentováno 216 příspěvků. Kromě samostatných příspěvků organizátoři umožnili rovněž přihlášení ucelených panelů. Tuto možnost využil značný počet účastníků, a celkem tak bylo do vědeckého programu začleněno 39 samostatných panelů se 136 příspěvky. Více než polovina příspěvků, které na konferenci zazněly, tak byla přihlášena jako součást ucelených tematických panelů. Zaměření těchto panelů do značné míry prozrazuje, která témata se těšila největšímu zájmu ze strany účastníků, resp. prezentujících. Mezi nejvíce zastoupené tematické okruhy, jimž byla věnována dokonce série dvou či tří po sobě následujících panelů, patřily zejména environmentální dějiny, problematika regionálních identit, historická geografie a proměny osídlení a krajiny, dopravní geografie, geografie venkovského prostoru, geografické a environmentální vzdělávání, aktuální problémy cestovního ruchu, studium migrace a integrace cizinců, rozvojová geografie, geografie města a problémy segregace; z fyzické geografie pak zaujala významnou pozici hydrologie a hydrogeografie včetně diskuze příslušných metod výzkumu. Vedle panelů bylo přihlášeno dalších 80 samostatných příspěvků, které organizační výbor konference rovněž uspořádal do tematických okruhů. Významné zastoupení tak měla kartografie; celkem 4 sekce se věnovaly různým aspektům kartografického výzkumu, další dvě sekce se zaměřovaly na staré mapy a historickou atlasovou tvorbu. Dále je třeba zmínit několik sekcí věnovaných ekonomickým tématům, zejména v souvislosti s problematikou rozvoje regionů. Poměrně velkému zájmu se

těšila politicko-geografická témata, především s důrazem na aktuální dění ve východní Evropě. Řada příspěvků byla zaměřená metodologicky či aplikačně; mezi nimi zaujala podstatné místo problematika participace a zapojení obyvatel do plánovacích procesů a rozvoje lokalit a regionů. Naopak spíše okrajově byla zastoupena demografická témata a značná část fyzickogeografických disciplín.

Zpestření programu poskytlo 6 panelových diskuzí, z nichž některé doplňovaly a rozvíjely zmíněné tematické bloky panelů; celkem tři diskuze se věnovaly různým problémům geografického vzdělávání (včetně diskuze nad školní kartografickou produkcí či nad přínosy Zeměpisné olympiády), panelová diskuze zakončovala i blok věnovaný dopravní geografii. Další z panelových diskuzí otvíraly naopak zcela nová témata. Z nich je třeba zmínit aplikačně zaměřenou diskuzi věnovanou strategickému plánování či debatu nad autorsko-právní problematikou v geografii. Do značné míry inovativní byla diskuze nad, dalo by se říci, menšinovými či alternativními směry výzkumu a jejich pozicí v rámci české a slovenské sociální geografie (zmíněna byla například geografie náboženství, sexuálních menšin či handicapovaných). Všechny uskutečněné diskuze byly velmi podnětné a kromě panelistů poskytly dostatečný prostor pro vyjádření každému z ostatních zúčastněných.

Velmi bohatá byla také posterová sekce, která sestávala z celkem 23 posterů. Široké tematické rozpětí pokrývalo témata od fyzické geografie, vývoje krajiny a kartografických metod, přes problematiku migrací, regionální identity a dědictví, politické konflikty až po geografické vzdělávání a představení některých významných geografických pracovišť. Oficiální zahájení posterové sekce se uskutečnilo v úterý odpoledne, účastníkům však byla volně přístupná po celou dobu konání konference.

Každý účastník sjezdu si tedy mohl vybírat z velmi obsáhlého programu podle svého zaměření a chuti a poslechnout (či prohlédnout) si příspěvky jak ze svého vlastního tematického okruhu, tak ze sousedních geografických disciplín. Širokou nabídku vědeckého programu konference navíc doplňovala prodejní výstava aktuálních publikací z produkce českých i slovenských geografických pracovišť přístupná po celou dobu konání sjezdu a dále výstava s názvem „Albertovská geografie“, která přiblížila historii a současné zaměření výzkumu na jednotlivých katedrách hostitelské Geografické sekce PřF UK v Praze.

Nedílnou součástí 23. sjezdu byly také aktivity spojené s fungováním České geografické společnosti. V rámci sjezdu dostalo nově prostor k uspořádání samostatných zasedání všech 6 sekcí ČGS. Jejich členové tak mohli prodiskutovat aktuální problémy i plány a záměry do budoucnosti. Značná část sekcí zároveň volila nové předsedy. V úterý v podvečer se pak v návaznosti na jednání jednotlivých sekcí konalo tradiční Valné shromáždění České geografické společnosti, kde se v zaplněném sále mohli všichni účastníci seznámit s celou paletou aktivit ČGS, prodiskutovat společné problémy a schválit nový Hlavní výbor společnosti. Prezidentem ČGS na období 2014–2018 byl valným shromážděním zvolen prof. Bohumír Janský (Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta), viceprezidentem společnosti se stal dosavadní prezident prof. Tadeusz Siwek (Ostravská Univerzita v Ostravě, Přírodovědecká fakulta). Obdobně jako v předcházejícím období byl Hlavní výbor znovu doplněn o dva volené zástupce studentů. Bližší údaje o nově zvoleném Hlavním výboru jsou uvedeny v rubrice Zprávy z ČGS v textu R. Perlína v tomto čísle Informací ČGS.

Jedním z bodů jednání Valného shromáždění bylo udělení čestného členství ve společnosti doc. RNDr. Václavu Touškovi, CSc. (Univerzita Palackého v Olomouci), prof. Dr. Peteru Jordanovi, PhD. (Ústav pro výzkum měst a regionů Rakouské akademie věd ve Vídni), doc. RNDr. Petru Šindlerovi, CSc. (Ostravská univerzita v Ostravě), prof. RNDr. Jozefu Mládkovi, DrSc. (Univerzita Komenského v Bratislavě) a jednomu z nejstarších členů společnosti Vladislavu Macečkovi, prom. ped., významnému učiteli geografie z Moravskoslezského kraje.

Mezi aktivity ČGS patřila i organizace již 10. ročníku soutěže Studentská vědecká práce, v rámci níž hned v první den sjezdu soutěžilo 36 studentů geografie ze všech univerzitních pracovišť v Česku o titul Nejlepší studentská vědecká práce z oboru geografie, a to ve dvou kategoriích – bakalářské práce a diplomové práce. Oceněno bylo šest studentů; první místo v kategorii bakalářské práce obsadili společně Lenka Havelková (Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta) a Jan Šimbera (Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta), v kategorii diplomové práce vyhrála Kateřina Šťovíčková (Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta). Všichni účastníci soutěže byli odměněni volným přístupem na všechny sekce vědeckého programu a další akce konané v rámci konference. Podrobnější pojednání o této aktivitě následuje v příspěvku Veroniky Eretové v tomto čísle Informací ČGS.

Společenská část programu probíhala nejen v kuloárech Přírodovědecké fakulty UK v Praze, ale i při společné úterní večeři a na vycházce, která vedla po stopách událostí kolem vyhlášení Československé republiky v roce 1918. Účastníkům se tak odhalila známá, méně známá i neznámá zákoutí Prahy. Delegáti se mohli rovněž přihlásit na komentovanou prohlídku nedávno rekonstruované Mapové sbírky Geografické sekce PřF UK v Praze a navštívit její běžně nepřístupné části. Z uskutečněných společenských akcí nelze opomenout jednání hlavních výborů České geografické společnosti a Slovenskej geografickej spoľočnosti v elegantních reprezentačních prostorách rezidence primátora hl. m. Prahy. Součástí jednání Hlavního výboru ČGS bylo mj. poděkování dosavadnímu prezidentovi prof. Tadeuszi Siwkovi a odcházejícím členům. Zároveň byl ve funkci uvítán nově zvolený prezident prof. Bohumír Janský a další členové.

Program společné vrcholné konference českých a slovenských geografů byl z obou stran hodnocen vesměs velmi pozitivně. Zejména možnost srovnání rozdílných přístupů a zaměření výzkumu v české a slovenské geografii byla velmi obohacující a vtiskla jednání nový rozměr. Získané poznatky a inspiraci si každý z účastníků mohl odnést s sebou domů nejen v podobě dojmů a myšlenek, ale též ve formě elektronické knihy abstraktů všech příspěvků, posterů i diskuzí.

V neposlední řadě je třeba zmínit velmi přátelskou až srdečnou atmosféru a kolegialitu všech účastníků, která značně přispěla k celkovému úspěchu konference. Zdárný průběh 23. sjezdu ČGS a 16. kongresu SGS byl navíc podtržen skvělou organizací, kterou zajišťoval organizační tým pod vedením dr. Víta Jančáka (Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta) a dr. Zdeňka Kučery (Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta).

Magdalena Kašková, Radim Perlín, Zdeněk Kučera

Soutěž o nejlepší studentskou práci v oboru geografie

V rámci 23. sjezdu České geografické společnosti a 16. kongresu Slovenskej geografickej spoločnosti se dne 25. 9. 2014 v budově Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze uskutečnil 10. ročník celostátní soutěže „O nejlepší studentskou vědeckou práci z oboru geografie".

Soutěže se účastnilo 33 studentů z 8 geografických pracovišť z celého Česka. Soutěžilo se ve dvou kategoriích, a to v bakalářských a diplomových pracích. Na vše dohlížela odborná komise, v jejímž čele byli RNDr. Petr Daněk, Ph.D. v kategorii bakalářských prací a doc. RNDr. Pavel Chromý, Ph.D. v kategorii diplomových prací. Komise hodnotila každou práci především z hlediska formální správnosti, obsahové stránky (inovativnosti tématu, vědecké povahy tématu, atd.), v neposlední řadě hrála roli i samotná prezentace práce.

Všechny zúčastněné práce se vyznačovaly vysokou kvalitou, ale umístit se mohly jen tři. V kategorii bakalářských prací porotu nejvíce zaujaly práce Lenky Havelkové z Přírodovědecké fakulty UK v Praze „Rozvoj mapových dovedností v dějepisu, matematice a biologii" (školitel: RNDr. Martin Hanus, Ph.D.) a Jana Šimbery ze stejného pracoviště „Vymezování funkčních regionů v prostředí GIS" (školitel: Mgr. Zuzana Žáková). Na třetím místě v této kategorii skončila práce Petra Holíka z Masarykovy univerzity s názvem „Hydromorfologický průzkum řeky Moravy se zaměřením na Strážnický meandr" (školitel: Mgr. Monika Šulc Michalková, Ph.D.).

Kategorii diplomových prací ovládla Kateřina Šťovíčková z Přírodovědecké fakulty UK v Praze s prací „Hodnocení fragmentace krajiny ve vztahu

Ocenění vítězů soutěže prezidentem ČGS, Tadeuszem Siwkem. Foto: D. Fialová.

k dálkovým migracím“, jejímž školitelem byl RNDr. Dušan Romportl, Ph.D. Na druhém místě skončil Martin Dvořák z Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci s prací „Ovlivnění krajinné struktury Urbanické brázdy těžbou štěrkopísků“ (školitel doc. RNDr. Irena Smolová, Ph.D.). Na třetím místě se umístil zástupce Přírodovědecké fakulty UK v Praze Lukáš Marek, jehož práce nese název „Analýza stabilitních podmínek při silných srážkách v ČR“ (školitel RNDr. Marek Kašpar, Ph.D.).

Slavnostní vyhlášení vítězů proběhlo při plenárním zahájení sjezdu geografických společností (viz obr.). Ocenění studenti získali finanční odměnu ve výši 3 000 Kč za 1. místo, 2 000 Kč za 2. místo a 1 000 Kč za 3. místo. Navíc se všichni soutěžící mohli zdarma účastnit celého programu konference. Řada z nich tuto možnost se zájmem využila.

Veronika Eretová

Ohlédnutí za seminářem Venkov

Ve čtvrtek 6. února 2014 se konal na pražském Albertově tradiční seminář Výzkumného centra RURAL – Venkov 2014. Po zkušenostech z předchozího roku, kdy se do posluchárny „Věž“ návštěvníci téměř nevešli, byl letošní – v pořadí již šestý – ročník přesunut do Velké geologické posluchárny. I letos se seminář těšil hojné účasti a probíhal za příjemné atmosféry. Evidováno bylo přes 50 účastníků z akademické, státní i soukromé sféry.

Seminář zahájil dr. Radim Perlín krátkým uvítáním přítomných a nezapomenul vzpomenout na v minulosti pravidelnou účastnici rurálního semináře, etnoložku dr. Jaroslavu Kadeřábkovou, která nás bohužel na konci minulého roku po dlouhé nemoci opustila.

Nepsaným pravidlem semináře bývá obecně laděný úvodní příspěvek. Nejinak tomu bylo i letos. Mgr. Miroslav Daněk z Ministerstva pro místní rozvoj přednesl prezentaci s názvem „Stav přípravy evropských fondů“. Podstatnou změnou pro plánovací období 2014–2020 je komunitně vedený místní rozvoj (CLLD), který známe již z Programu rozvoje venkova a který bude uplatňován i v dalších programech.

Otázkou zaměstnanosti a vývojem pracovních pozic na venkově se ve svém vystoupení zabýval dr. Radim Perlín. Závěry opět připomenuly skutečnost, že neexistuje pouze jeden homogenní venkov. Se snižující se velikostí obce se sice snižuje i počet pracovních příležitostí, ale venkovské obce se z hlediska vývoje zaměstnanosti dále diferencují. V období let 2001–2013 byl úbytek pracovních míst v periferních polohách kompenzován nárůstem v polohách suburbánních.

Závěry ze své disertační práce představil dr. Vladan Hruška v příspěvku „Konstrukce venkovských lokalit Moravskoslezského kraje v transformačním období“. Na základě produkční, spotřební a ochranné funkce ukázal diferenciaci venkovského prostoru na pěti vymezených lokalitách v Moravskoslezském kraji.

O tom, že značení regionálních produktů v Česku se v současnosti těší velké oblibě, nás utvrdila Mgr. Magdalena Kašková z Výzkumného centra historické geografie na PřF UK v Praze. Toto regionální značení dávala autorka do

kontextu s institucionalizací regionu a rozvojem venkova, který v posledních letech klade důraz zejména na měkké faktory rozvoje jako je spolupráce, participace, důvěra a místní iniciativa.

Modely chování obyvatel v typově odlišných periferiích Česka a Rakouska zkoumal řešitelský tým Výzkumného centra RURAL. Rozsáhlé dotazníkové šetření bylo provedeno ve třech typech periferních oblastí (vnější periferie, semiperiferie, vnitřní periferie) na území Česka a sousedního Rakouska. Výsledky tohoto projektu, který byl zaměřen na vnitřní potenciál periferií, představil dr. Vít Jančák.

S nevšedním, avšak zajímavou metodou výzkumu zkoumání identity, vystoupil v poslední prezentaci semináře dr. Zdeněk Kučera. V průběhu řešení projektu bylo analyzováno několik desítek školních učebnic zeměpisu a 1 360 pohlednic. Prostřednictvím těchto materiálů byl sledován vývoj obrazu českého Severozápadu. Příspěvek vyvolal následně vášnivou diskuzi v plénu o důležitosti a potřebě kvalitní a objektivní výuky zeměpisu na školách.

Všechny přednesené příspěvky jsou dostupné ke stažení na webu ČGS: http://geography.cz/2014/02/prezentace-ze-seminare-venkov-2014/. Přejeme vám, abyste v jednotlivých prezentacích našli potřebné informace nebo inspiraci a těšíme se na vás zase příští rok na únorovém semináři Venkov 2015.

Hana Bednářová

Konference Stav geomorfologických výzkumů v roce 2014

Více než 60 českých, slovenských a polských geomorfologů představilo výsledky svých výzkumů na již 14. konferenci České asociace geomorfologů, která proběhla v Teplicích ve dnech 23.–25. 4. 2014. Hlavním pořadatelem konference byla v tomto roce katedra geografie Přírodovědecké fakulty Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem a spolupořadatelem Ústav struktury a mechaniky hornin Akademie věd ČR, v. v. i.

Úvodní část konference byla věnována zvaným přednáškám, které přednesli Vít Vilímek z Univerzity Karlovy v Praze na téma geomorfologických výzkumů v Peru v oblasti Cordillera Blanca a na Machu Picchu a Jan Hradecký z Ostravské univerzity k problematice vývoje reliéfu jako indikátoru paleoenvironmentálních změn v krajině. Poslední zvanou přednášku věnovanou strukturnímu vývoji vulkanosedimentárního komplexu České středohoří přednesl Vladimír Cajz, a připravil tak teoretickou půdu pro konferenční exkurzi.

Po zvaných přednáškách proběhlo udílení cen druhého ročníku soutěže o nejlepší kvalifikační práci s geomorfologickým zaměřením. V letošním roce byla otevřena kategorie diplomových prací, v níž zvítězil Adam Emmer (UK v Praze) s prací věnovanou hodnocení potenciální nebezpečnosti morénami hrazených jezer v pohoří Cordillera Blanca v Peru. Na druhém místě se umístil Radek Tichavský (OU v Ostravě) s prací zaměřenou na analýzu rychlých korytových procesů na svazích Lysé hory, na třetím místě pak Michal Kusák (UK v Praze) s prací hodnotící morfologické charakteristiky údolní sítě povodí Modrého Nilu v Etiopské vysočině.

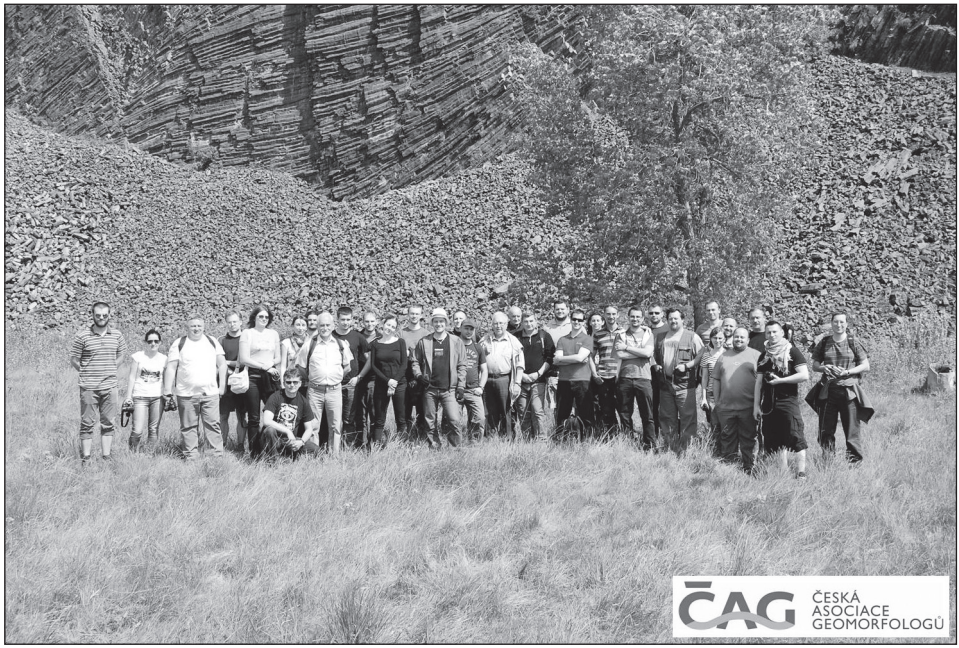

Účastníci konferenční exkurze na lokalitě Radobýl u Litoměřic. Foto: P. Raška.

Konferenční jednání probíhala ve dvou paralelních sekcích, věnovaných strukturní (tektonické) geomorfologii, změnám přírodního prostředí v minulosti, přírodním hazardům, fluviální geomorfologii a lidským vlivům na reliéf a procesy v něm probíhající. Již tradičně tak širší pojetí konferenčních témat umožnilo prezentovat výsledky výzkumů, které mají mezioborový charakter s vazbou na klimatologii, hydrologii, ale např. též na historickou geografii a další společenské vědy. Značná část příspěvků přitom akcentovala praktický dopad výzkumů, např. pro tvorbu map náchylnosti k přírodním ohrožením a pro současné využívání krajiny. V průběhu konferenční exkurze se pak účastníci mohli přímo v terénu seznámit s výzkumy realizovanými v Českém středohoří se zaměřením na strukturní geomorfologii (strukturní predispozice vývoje labského kaňonu), svahové pohyby (sesuvy Čertovka a Čeřeniště) či na hodnocení geomorfologického a krajinně ekologického významu opuštěných kamenolomů (Radobýl).

Jedním z nejvýznamnějších výsledků celé konference však bylo, že se podařilo přitáhnout zájem médií. Výstupem bylo několik menších zpráv v tisku, ale zejména série rozhovorů o tuzemských a zahraničních výzkumech, které v pořadu Mozaika odvysílala stanice Český rozhlas Vltava – v jednotlivých dílech vystoupili (chronologicky řazeno): Pavel Raška (historické přírodní pohromy), Jan Hradecký (změny fungování vysokogradientových vodních toků v Beskydech), Ján Sládek (využití moderních technologií získávání prostorových dat ve fluviální geomorfologii) a Jan Klimeš (přírodní ohrožení v Peru). Více informací, včetně sborníku konferenčních abstraktů, lze získat v aktualitách na stránkách České asociace geomorfologů http://www.geomorfologie.eu.

Na závěr patří poděkování účastníkům konference, všem kolegyním, kolegům a studentům, kteří se na její přípravě a realizaci podíleli. V příštím roce se geomorfologové opět sejdou, tentokrát na jednání v Plzni, které zajišťuje tamní tým pod vedením Pavla Mentlíka.

Pavel Raška

Konference národních geoparků

V posledních dubnových dnech, 29.–30. 4. 2014 se konal druhý ročník konference národních geoparků, tentokrát v Doksech, jež leží na hranici kandidátského Geoparku Ralsko. Jejím posláním je především setkávání představitelů jednotlivých geoparků, odborné veřejnosti a zástupců z různých organizací i územích samospráv za účelem výměny zkušeností, inspirace a navazování kontaktů pro možnost budoucí spolupráce, která je pro správné fungování geoparků nezbytná. Během prvního konferenčního dne zazněly příspěvky týkající se managementu, financování a podpory geoparků a návštěvnické a interpretační infrastruktury. V panelové diskuzi představili zástupci čtyř dosavadních národních geoparků a některých destinačních společností dobré a špatné zkušenosti s vedením a zakládáním geoparků. Na diskuzi navázalo v podvečerních hodinách promítání filmů s geologickou tematikou, které dokumentovaly možnosti vhodné interpretace geologie široké veřejnosti. Druhý den konference patřil terénní exkurzi po bývalém vojenském výcvikovém prostoru Ralsko (konkrétně na přírodní památky Děvín-Ostrý-Schachstein a Stohánek), jehož smyslem bylo poukázat na výjimečný geoturistický potenciál této oblasti. Vybrané prezentace z konference jsou dostupné na adrese: http://www.geoparkralsko.cz/aktuality/prezentace-z-konference-narodnich-parku.

Romana Červinková, Iveta Čtveráková

Dobrá praxe v udržitelnosti rozvoje cestovního ruchu

Pod záštitou děkana Fakulty informatiky a managementu Univerzity v Hradci Králové se uskutečnila konference s tematikou udržitelného rozvoje cestovního ruchu. V hlavní sekci konference bylo představeno pět příspěvků zabývajících se praktickými případy udržitelných projektů v cestovním ruchu v Česku i ve světě. Zvané přednášky byly zaměřeny na problematiku českých geoparků, dobrodružný turismus, jednalo se také o budování sítí spolupráce v Podkrkonoší, walking safari a závěrem byla prezentována ekonomicko-ekologická optimalizace čistoty vody s vazbou na turistické využití. Součástí konference byla studentská sekce, ve které byly prezentovány bakalářské a diplomové práce řešící obdobnou tematiku. Celá konference se nesla v duchu prezentací vhodně vytvořených projektů zapadajících do konceptu udržitelnosti. Její význam tkví především v předávání praktických zkušeností při vytváření dlouhodobě

udržitelných produktů cestovního ruchu. Více o této konferenci, včetně odkazu na konferenční sborníky z předchozích ročníků, je k dispozici na adrese: http://fim.uhk.cz/sustour/.

Iveta Čtveráková

Studentská konference NEW WAVE 2014 se opět povedla

V prostorách Přírodovědecké fakulty UK v Praze se v termínu 16. a 17. května 2014 konal již šestý ročník mezinárodní studentské konference NEW WAVE 6th organizované geografickou sekcí Přírodovědecké fakulty UK v Praze a Českou geografickou společností. Nad konferencí převzal záštitu i primátor hlavního města Prahy a absolvent albertovské geografie, RNDr. Tomáš Hudeček, Ph.D.

Konference NEW WAVE si již tradičně klade za cíl propojit postgraduální studenty a pedagogy ze širokého spektra geografických i příbuzných oborů a poskytuje prostor pro sdílení výsledků výzkumu, zejména mladým vědcům. Ani letošní ročník nebyl výjimkou a konference se zúčastnilo přes 60 studentů, pedagogů a přednášejících z více než tuctu domácích i zahraničních institucí. Kromě široce zastoupeného domácího publika se konference nesla ve značně mezinárodním duchu, k čemuž již tradičně patří i převaha anglicky vedených sekcí. Své zastoupení na konferenci našli nejen kolegové z domácích a evropských zemí, ale i vzdálenějších destinací Číny či Spojených států.

Zahájení konference NEW WAVE 6th a úvodní slovo, zprava: RNDr. Radim Perlín, Ph.D. (tajemník ČGS), doc. RNDr. Jakub Langhammer, Ph.D. (proděkan Geografické sekce PřF UK v Praze) a Mgr. Peter Svoboda (organizační tým konference). Foto: D. Fialová.

Po okraj naplněný program konference NEW WAVE 6th zahájili úvodním slovem proděkan geografické sekce Přírodovědecké fakulty UK v Praze, doc. RNDr. Jakub Langhammer, Ph.D. a tajemník České geografické společnosti, RNDr. Radim Perlín, Ph.D. (viz obr.).

Účastníci měli možnost vyslechnout i přednášky čestných hostů konference, kterými letos byly: Milota Sidorová (Fulbright alumna & reSITE Lead Coordinator), Laura Conkey (Associate Professor of Geography in Dartmouth College, USA) a Veronika Klečková (Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy).

Kromě poutavých přednášek těchto tří keynote speakers zaznělo v rámci sedmi sekcí na 30 příspěvků z řad mladých výzkumníků, které byly doprovázeny četnými diskuzemi a zajímavými podněty. Součástí konference NEW WAVE 6th byla i samostatná sekce věnovaná podpoře výzkumu pregraduálních studentů, v rámci které byly výzkumným centrem Geomigrace vyhlášeny výsledky o nejlepší diplomovou práci v oboru migrace. K večeru byl první konferenční den zakončen společnou večeří účastníků konference.

Druhý den konference byl věnován již tradičně exkurzi, která se letos odehrávala v pražských Dejvicích a byla zaměřena na komunitní aktivity a oživení veřejného prostoru. Součástí exkurze byla přednáška o fungování a aktivitách občanského sdružení Živé město, které se prostřednictvím kulturních a společenských akcí snaží rozvíjet sousedské vztahy a zvýšit zájem občanů o lokalitu, ve které žijí.

Účastníkům konference byla nabídnuta možnost publikování přednesených příspěvků v recenzovaném geografickém časopise Informace ČGS, a zazněla i výzva k publikační aktivitě mladých vědců v ostatních vědeckých periodikách vydávaných Českou geografickou společností.

Na závěr bychom rádi poděkovali všem účastníkům, organizátorům a podporovatelům letošního ročníku konference za vytvoření příjemné atmosféry plné tvůrčích podnětů pro naše mladé kolegy. Těšíme se na příští „vlnu" již sedmého ročníku konference NEW WAVE v roce 2015, s dalšími zajímavými tématy mladých výzkumníků!

Fotografie z konference NEW WAVE 6th můžete zhlédnout na adrese:
http://newwave.rajce.idnes.cz/New_Wave_Conference_2014/.

Hana Svobodová, Peter Svoboda, Hana Bednářová

Seminář „Cesta do hlubin študákova světa metodami Filozofie pro děti a Globálního rozvojového vzdělávání"

Dne 28. 3. 2014 se na PF JU v Českých Budějovicích uskutečnil další z řady seminářů projektu scienceZOOM určených pro pedagogy. Cílem tohoto semináře byla snaha o proniknutí do současného světa žáků a studentů, a to pomocí dvou moderních pedagogických přístupů – Filozofie pro děti a Globálního rozvojového vzdělávání.

Seminář byl slavnostně zahájen děkanem PF JU Mgr. Michalem Vančurou, Ph.D. Hosty semináře byli doc. RNDr. Dagmar Popjaková, PhD., vedoucí katedry geografie PF JU, a doc. RNDr. Ivan Bičík, CSc. z Přírodovědecké

Aktivity učitelů v rámci semináře „Do hlubin študákova světa“ na KGE PF JU.
Foto: E. Niklesová.

fakulty UK v Praze. Poté již následoval první blok věnovaný pedagogickému programu Filozofie pro děti, jenž si klade za cíl učit se lépe si všímat světa kolem sebe, vyjádřit svůj zájem v podobě otázky, na kterou má smysl hledat odpověď, lépe přemýšlet, lépe se rozhodovat apod. Pod vedením PaedDr. Petra Baumana, Ph.D., z katedry pedagogiky TF JU a PhDr. Ivy Žlábkové, Ph.D., z katedry pedagogiky a psychologie PF JU si účastníci sami vyzkoušeli – na základě četby filozofického příběhu Mít rád zvířata a zároveň je jíst? od zakladatele Filozofie pro děti M. Lipmana – využití metody filozofického dialogu (diskuze) a dalších cvičení a aktivit vedoucích k rozvoji kritického a tvořivého myšlení.

Na blok o Filozofii pro děti navázaly lektorky z neziskové organizace Člověk v tísni – RNDr. Jana Kubelková, Ph.D. a Mgr. Tereza Čajková, které v rámci vzdělávacího programu Varianty pracují na projektech, pomáhajícím školám vést studenty k odpovědnému přístupu k okolnímu světu a k zapojení se do řešení celosvětových problémů. Představily samotný koncept Globálního rozvojového vzdělávání, jeho zaměření a cíle, ukázaly příklady dobré praxe, metody výuky a taktéž účastníky seznámily s nabídkou metodické podpory učitelů v rámci projektů programu Varianty.

„Cesta do hlubin študákova světa“ byla zakončena prezentací Mgr. Vlasty Kovaříkové, absolventky PF JU, která v oblasti Globálně rozvojového vzdělávání spolupracuje s katedrou geografie PF JU na grantovém projektu organizace Člověka v tísni „Za změnou je učitel!“ Lektorka účastníkům představila konkrétní edukační náměty pro implementaci Globálního rozvojového vzdělávání

do výuky. Pedagogové měli možnost vžít se do rolí žáků a jednu z aktivit zaměřenou na reflexi odlišných podmínek při výrobě oblečení na celém světě si sami zahráli.

Petra Karvánková, Eva Niklesová

Studenti a učitelé zeměpisně bádali s PF JU ve Stromovce

Katedra geografie PF JU pořádala ve dnech 18.–20. 6. 2014 Zeměpisné badatelské dny pro vyučující zeměpisu a studenty Gymnázia Česká a olympijských nadějí, Gymnázia Jírovcova v Českých Budějovicích a studenty učitelství zeměpisu PF JU v Českých Budějovicích.

Hlavním organizátorem akce byla katedra geografie PF JU pod odborným vedením Mgr. Petry Karvánkové, Ph.D., Mgr. Martina Blažka a vysokoškolského studenta Jana Dvořáka, kteří se v rámci své pedagogické a vědecko-výzkumné činnosti zaměřují především na didaktiku geografie a praktickou terénní výuku zeměpisu s využitím základních principů badatelsky orientovaného vyučování. Zeměpisné badatelské dny byly realizovány v rámci celouniverzitního projektu ESF OP VK scienceZOOM2 zaměřeného na popularizaci V&V přírodovědných a technických oborů. Koordinátorkou akce byla Mgr. Eva Niklesová, Ph.D. z PF JU v Českých Budějovicích.

Výukové aktivity v rámci Zeměpisných badatelských dnů byly zaměřené na praktickou terénní výuku zeměpisu ve smyslu badatelsky orientovaného

Zeměpisné badatelské dny v parku Stromovka. Foto: P. Karvánková.

vyučování, které umožňuje práci žáků v reálném prostředí a za použití vědeckých postupů simulujících skutečnou vědeckou práci. Při správném výběru obsahu učiva vede k efektivnějšímu pochopení probírané látky a má značný potenciál zatraktivnit pro žáky přírodní vědy. Badatelsky orientované vyučování je schopno eliminovat nedostatek praktických ukázek a pokusů v hodinách zeměpisu, nedostatečný rozvoj instrumentálních dovedností žáků, nedostatečné zaměření výuky na problémy, se kterými se žáci setkávají v každodenním životě. Představuje tak moderní vzdělávací směr, jehož aplikace v hodinách zeměpisu umožňuje zvýšení motivace a zájmu žáků a rozvoj jejich kritického myšlení, kreativity a schopnosti řešit problémy.

Žáci a jejich pedagogové se seznámili se základními pravidly hry geocaching, osvojili si práci s GPS navigací a získali praktickou zkušenost s geocachingem při samostatném „odlovu" připravených „keší" se zeměpisnými úkoly. Zároveň pracovali s teodolitem přímo v terénu a získali tak konkrétní představu o práci geodeta. Vyzkoušeli si základní principy měření rychlosti větru pomocí přístroje anemometru (princip vzniku větru, Beaufortova stupnice na měření rychlosti větru, negativní dopady působení větru na člověka – vichřice, orkán apod.). Pomocí hlukoměru zjišťovali, jak to „hlučí" ve Stromovce (hladina intenzity hluku, práh slyšitelnosti, ohrožení člověka skrze hlukové znečištění, měření intenzity vybraných zvuků – kvákání žáby, vlastní křik či šepot, tleskání apod.). Jednou z nejoblíbenějších činností byla práce s půdní sondou, skrze niž si studenti ověřovali své předem stanovené hypotézy o výskytu půdních typů na vybraných stanovištích (práce s půdní mapou ČR, určování půdního profilu, zatloukání půdní sondy a určování půdních typů apod.). V arboretu parku Stromovka určovali druhy stromů a keřů.

Zároveň byly pro studenty a jejich vyučující připraveny zeměpisné kvízy a doplňující soutěže. Akce se zúčastnilo téměř 200 osob z řad vyučujících, studentů a žáků ZŠ, SŠ i VŠ.

Petra Karvánková, Eva Niklesová

Úspěšná Regionální konference IGU

Ve dnech 18.–22. 8. 2014 se konala nejvýznamnější letošní akce Mezinárodní geografické unie: Regionální konference v Krakowě. Přihlásilo se na ni 1 400 geografů z celého světa, a i když někteří nepřijeli (zejména delegáti z Číny), počet účastníků zůstal vysoký. Definitivní číslo organizátoři dosud nesdělili.

Hostitelskou institucí byla nejstarší polská univerzita – Jagellonská – která je jen o 16 let mladší než Univerzita Karlova v Praze (byla založena 1364). Slavnostní zahájení se konalo v moderním Auditorium Maximum, které bylo postaveno v roce 2005 a je na takové akce náležitě vybaveno. Velký sál má kapacitu 1 200 posluchačů. Pracovní jednání konference se však konalo v univerzitním kampusu na jihozápadním okraji města, kde krakovští geografové našli vynikající prostory pro svou práci poté, co přibližně před 10 lety opustili starou budovu pod královským hradem Wawel v centru města. V kampusu běželo paralelně kolem 30 sekcí, takže vybrat si tu správnou, vyžadovalo mít dobrý orientační smysl.

V rámci společenského programu konference se účastníci měli možnost neformálně setkat například na slavnostní večeři 120 m pod zemí v solném dole Wieliczka 30 km za Krakowem, který je objektem UNESCO a jednou z nejvýznamnějších turistických atrakcí Polska vůbec. Výkonný organizační výbor konference ve spojení s tradiční polskou pohostinností zanechal ten nejlepší dojem a vysoko nastavenou laťku dalším organizátorům. V průběhu konference se konaly krátké polodenní exkurze po městě (historické centrum, post-komunistická Nowa Huta aj.). Po ukončení jednání se konaly několikadenní exkurze do okolí města – jedna dokonce až do Warszawy. Na ty se přihlásili většinou geografové ze vzdálenějších zemí.

Mezi účastníky dominovali samozřejmě Poláci. V Polsku je geografů mnoho, a protože to byla první akce IGU od varšavského kongresu v roce 1934, sjeli se do Krakowa skutečně ve velkém počtu. Potěšitelné je, že čeští geografové tvořili mezi účastníky konference druhou nejpočetnější skupinu, což je dáno geografickou blízkosti Krakowa. Vždyť např. pro účastníky konference z Ostravy je Kraków blíže než Praha! Českých geografů přijelo nejvíce z Prahy a Brna, ale zastoupeny byly i Ostrava, Olomouc, Liberec a Zlín. V rámci konference se konala i mezinárodní geografická olympiáda, které se, opět úspěšně, zúčastnili i čeští středoškoláci. O této akci je blíže pojednáno v článku L. Lněničky a H. Svobodové v rubrice Zprávy z ČGS v tomto čísle IČGS.

Den před zahájením konference se sešel exekutivní výbor IGU, aby s konečnou platností rozhodl o místě konání další regionální konference v roce 2018. Předseda našeho národního komitétu doc. Vít Vilímek na jednání předložil kandidaturu Prahy. Naše prezentace byla velmi dobře přijata, ale nakonec jsme v soutěži o pořadatelství této prestižní akce těsně podlehli Québecu. Jelikož další rok, kdy se konference bude konat (2022), je již zablokován rozhodnutím IGU z Kolína nad Rýnem zorganizovat u příležitosti 100. výročí založení IGU mimořádný kongres, další volný termín pro regionální konferenci IGU bude až v roce 2026. Prezident IGU Vladimír Kolossov se však nechal slyšet, že vzhledem k velkému počtu zájemců by se IGU mohla vrátit ke každoročnímu pořádání vrcholných akcí: tedy kongresů jednou za 4 roky a v mezidobí 3 regionální konference. Tak tomu bylo v období 2010–2016. Pokud IGU znovu změní své rozhodnutí, Praha by se mohla ucházet o zorganizování regionální konference již v roce 2019.

Tadeusz Siwek

Druhý světový kongres environmentálních historiků v Guimarães

S podtitulem Environmental History in the Making se na počátku července 2014 konal v malebném a plaketami UNESCO World Heritage Site ozdobeném historickém městečku Guimarães na severu Portugalska druhý světový kongres Mezinárodního konsorcia organizací environmentálních historiků (The International Consortium of Environmental History Organizations). Kongres hostila univerzita Minho (zal. 1974) v městském kulturním centru a vlastních prostorách, vzniklých architektonicky zdařilou rekonstrukcí historických koželužen.

Konference, organizované do monotematických panelů, panelových diskuzí a posterové sekce, jíž předcházela krátká ústní vystoupení (jakési „teasery“) ke všem posterům, se účastnilo kolem 500 účastníků z celého světa. Značnou převahu měli účastníci ze Spojených států amerických a Velké Británie, což do značné míry odráží i světovou dominanci v environmentální historii. Zastoupeni však byli nejvýznamnější odborníci a „zakladatelé“ oboru z více než 20 zemí. Úvodní zvanou přednášku přednesl Mohan Munasinghe ze Srí Lanky, který ještě ve funkci místopředsedy Mezivládního panelu pro klimatickou změnu získal v roce 2007 spolu s Al Gorem Nobelovu cenu za mír. Jeho příspěvek byl sice obecněji koncipovaný, přesto však naznačil několik možností, jimiž může environmentální historie přispět ke studiu současné globální environmentální změny.

Je potěšující, že česká výprava patřila k těm nejčetnějším, výrazným a tematicky velmi pestrým. Zhruba dvaceti českým reprezentantům z Brna, Olomouce, Prahy, Ústí nad Labem, Plzně, ale též Mnichova či Bonnu se podařilo koncipovat několik konferenčních panelů věnovaných historické klimatologii, regionální identitě, vodnímu hospodářství a péči o krajinu ve druhé polovině 20. století, přičemž některé příspěvky zazněly samostatně v posterové sekci.

Charakter konferenčních příspěvků poukázal na dva charakteristické rysy celého oboru. Tím prvním je rostoucí spektrum témat, jimiž se environmentální historikové zabývají, což lze považovat i za reflexi současných trendů v historiografii a metodologii společenskovědního výzkumu. V průběhu konference tak bylo možné zaznamenat příspěvky sahající od kulturních dějin reintrodukce lososa do anglických řek, přes fenomén klimatu v Shakespearových hrách či vliv kolonialismu na biodiverzitu, k environmentálním dějinám terorismu a environmentálním rizikům válečných konfliktů. Jednotícím prvkem panelů byl studovaný region, časové období nebo řešený problém. Uvedené spektrum přednášek je však vcelku logické vzhledem k tomu, že se jednalo o světový kongres.

Druhým charakteristickým rysem, prostupujícím celou konferenci, byl viditelný posun od historicko-geografických metodologií stále blíže k historiografii a jí vlastním metodologiím a metodám. Skutečně značné množství účastníků bylo rezidenty historických pracovišť a jejich výzkumy byly převážně založeny na kvalitativních přístupech běžných v historiografii (mnohdy komparativní analýza menšího počtu narativ, kritická diskurzivní analýza apod.). Jen málo prezentovaných výsledků obsahovalo zřejmý akcent na prostorovou dimenzi řešeného problému. Četné příspěvky taktéž ukázaly na mezidisciplinární sbližování historiografie s biologickými a ekologickými obory namísto sepjetí s geografií. Tato spolupráce s dalšími obory však, až na výjimky, vyznívala asymetricky ve prospěch historiografie.

Přesto, že pro historické geografy středoevropské školy (lze-li o takové škole mluvit) mohla některá témata a přístupy znít exoticky a v návalu nepřeberných výzkumných výsledků z anglicky mluvících zemí mohl „cizinec“ nabýt přesvědčení, že nás kolegové ze Spojených států či Velké Británie k rozvoji oboru opravdu nepotřebují, účast na konferenci kromě cenných kontaktů dala ještě dvojí další inspiraci a poučení. A to, že výzkum není nutné omezovat pouze na svou vlast (tj. akcentovat komparativní rozměr napříč kulturními okruhy) a že by bylo přínosné urychlit rehabilitaci kvalitativních výzkumných přístupů,

o něž jsme v minulosti v tuzemské historické geografii (alespoň té rekrutující se z geografických pracovišť) z různých důvodů poněkud ztratili zájem.

Celý program konference je možné získat na odkazu: http://www.wceh2014.ecum.uminho.pt.

Pavel Raška

Geografie v Předuralí na Permské státní univerzitě

Permská státní univerzita, celým názvem Permská státní národní výzkumná univerzita, ve městě Perm, je nejstarší univerzitou v uralském regionu Ruska. Byla založena ve válečném roce 1916 z iniciativy skupiny místních intelektuálů, filantropů a mecenášů v čele s kupcem Meškovem. Ačkoliv město Perm patřilo mezi bohatá ruská města té doby, pozemek pro vznikající univerzitu nenašlo. Meškov, který vlastnil kromě jiného i hlavní paroplavební společnost na řece Kamě, začínající univerzitě věnoval areál budov, kde na jeho útraty dožívali veteráni jeho podniků a jejich rodiny. Těm pak vystavěl objekty jinde ve městě. V roce 1917 však již nová vláda Ruska univerzitu uznala a zařadila mezi státní vzdělávací ústavy. Fyzická geografie se na univerzitě objevila v roce 1932 jako vyučovaný předmět řízený tehdejším Geografickým kabinetem. V roce 1936 vznikla katedra geografie na nově zřízené Geologické fakultě. Narůstající význam geografie zohlednil vznik Geografické fakulty v roce 1950. Po řadě spojování s Geologickou fakultou a dělení dnes na univerzitě funguje Geografická fakulta s cca 200 pracovníky, třetí největší v Rusku po moskevské a petrohradské univerzitě.

Geografická fakulta (viz obr.) disponuje sedmi specializovanými katedrami. Fakultu tvoří katedry: fyzické geografie a krajinné ekologie, meteorologie a ochrany ovzduší, hydrologie a ochrany vodních zdrojů, biogeocenologie a ochrany přírody, turizmu, sociálně ekonomické geografie, kartografie a geoinformatiky. V uplynulém období pouze katedra sociálně ekonomické geografie nepodlehla módnímu ekologicko-aplikačnímu tlaku a ponechala si původní název bez času poplatného rozšíření. Od roku 2004 fakulta sídlí společně s Geologickou fakultou v nové budově v univerzitním kampusu, který postupně vznikl z Meškovova areálu pro firemní vysloužilce. Pro zajímavost: Bolševici Meškovovi znárodnili všechny podniky, domy a zabavili ostatní majetek, jako regionálně vážený člověk s mimořádnými zkušenostmi však dožil v Moskvě jako významný úředník ministerstva dopravy SSSR. Jeho odkaz si univerzita váží po celou dobu své existence.

Na fakultě v současné době studuje kolem 1 000 studentů specializací orientovaných jednotlivými katedrami. Početně nejsilnější je studentská komunita na katedře turizmu s počtem kolem 250 studentů, resp. fyzické geografie s cca 200 studenty. Na univerzitě byl zaveden modifikovaný boloňský vzdělávací systém. Bakalářské studium je rozvrženo do 4 let studia, navazující magisterské trvá 2 roky. Doktorské studium plánované na 3 roky se teprve rozjíždí. Dožívá systém tříletých aspirantur. Výuka je rozdělena do tzv. párů – tedy vyučovacích dvojhodin. Po skončení letního semestru musejí studenti jednotlivých ročníků

Sídlo Geografické fakulty Permské národní výzkumné univerzity. Foto: J. Kolejka.

absolvovat terénní praxe (prozatím je jich za celé studium pět, ale škola je chce z ekonomických důvodů zredukovat na 2, náklady na praxe jsou kryty z rozpočtu fakulty). Jako celek je univerzita financována z federálního rozpočtu Ministerstvem vzdělávání a vědy Ruské federace. Do aspirantury každoročně vstupuje do 20 studentů na každé katedře. Výjimkou je katedra turizmu, kde je tento počet nezřídka 4–5× vyšší, zde však většina aspirantů jsou dálkaři a samoplátci. Náklady na rok aspirantského, resp. doktorandského studia „z vlastní kapsy" činí 100 000 rublů.

Výukou se zabývá poměrně komplikovaný hierarchický systém vyučujících. Na nejnižším stupni stojí asistent (s platem 12 000 rublů měsíčně). O řád výše je tzv. starší lektor a současně docent bez vědecké kvalifikace (tj. na funkci docenta bez titulu CSc. nebo PhD). Jejich měsíční plat činí 14 400 rublů. Další kategorií je učitel s hodností CSc. na pozici docent (bez habilitace) s platem18 000 rublů. Habilitovaným docentem s vědeckou kvalifikací (a s platem 19 200 rublů) se může stát pouze pracovník, který má na univerzitě odpracováno minimálně 5 let, z toho poslední tři roky ve výuce. Další jeho povinností je disponovat titulem CSc. nebo PhD a současně vykázat minimálně vydání tří skript či učebnic za poslední tři roky výuky. Úspěšnou aspiranturu a udělení titulu CSc. musí schválit ještě celostátní akreditační komise v Moskvě a celá procedura běžně trvá až půl roku (kvůli nedávným skandálům s plagiátorstvím). Habilitaci schvaluje nejprve vědecká rada fakulty a posléze celé univerzity. Není třeba předkládat zvláštní habilitační práci. Nutno se však osobně zúčastnit zasedání příslušné vědecké rady pro případ zadávání dotazů k dosavadní učitelské a vědecké práci, eventuálně ve sporných případech vystoupit s rekapitulací

předchozí odborné činnosti. Následuje funkce habilitovaného docenta na pozici profesora (bez jmenování). Jeho plat nyní činí 24 400 rublů měsíčně. Plným univerzitním profesorem se může stát pouze nositel titulu DrSc. Vedle toho musí vykázat dlouholetou pedagogickou praxi a vydání minimálně jedné monografie. Geografická fakulta disponuje příslušnou komisí pro udělování hodností CSc. a DrSc. O tuto vědeckou hodnost se v Permu ucházejí zájemci z řady sibiřských i evropských geografických pracovišť Ruska. Univerzitní profesor pak dostává plat 26 000 rublů měsíčně. Pokud učitel zastává funkci vedoucího katedry, ta je hodnocena platem 30 000 rublů. Stane-li se děkanem, plat činí 36 000 rublů měsíčně. Nutno podotknout, že všechny tyto částky dostávají pracovníci „na ruku", tedy netto, a další srážky v souvislosti se zdaněním a pojištěním již z ní neplatí. Funkcionáři však mohou zastávat maximálně 1,5 úvazku na fakultě. Na polovinu zpravidla redukují plat vyplývající z pedagogické a vědecké hodnosti. Fakulta vysoce finančně motivuje k publikační činnosti v časopisech evidovaných v systémech Scopus a Web of Science. Za každou takovou úspěšnou publikaci pak následuje po tři roky měsíční příplatek 10 000 rublů. Fakultě tyto dodatečné motivační náklady hradí administrativa Permského kraje ze svého rozpočtu. Je třeba připomenout, že Polytechnická univerzita v Permu hodnotí analogické publikační výsledky částkou třikrát vyšší.

Geografové v Permu se zúčastňují práce na grantech a zakázkách. Toto dodatečné financování většinou pochází z regionálních zdrojů Permského kraje, jeho specializovaných ministerstev a také jednotlivých firem zainteresovaných ekonomicky v kraji. Dlouholetá pozornost je věnována povodňovému riziku a ohrožení lesními požáry. Univerzita zřídila zvláštní Institut přírodních výzkumů, kde geografům slouží Meziregionální laboratoř monitoringu vod a lesa, vybavená nejmodernější přístrojovou technikou, včetně licencí na přímý odběr družicových záznamů satelitů SPOT, MODIS, v minulosti také WorldView 1 a 2. K biogeografii a hydrologii má zase nejblíže laboratoř analýz kvality ovzduší a vod. Geografové zde získávají velmi potřebné údaje „z první ruky". V roce 2010 postihly Permský kraj (podobně jako jiné regiony evropské i sibiřské části Ruska) katastrofální lesní požáry (viz http://accident.perm.ru), kdy jim zde za oběť padlo skoro 10 % celkové lesní plochy tohoto vysoce zalesněného regionu (plocha 160 600 km^2). Společně s Biologickou fakultou se geografové a studenti geografie podílejí na činnosti botanické zahrady, která se zaměřuje na druhy z boreálního pásu planety, ovšem ve sklenících pěstuje četné subtropické a tropické druhy rostlin. Fyzičtí geografové se v posledních letech (a s velmi dobrými výsledky) zabývají procesy v říčních korytech, zpravidla rovněž na zakázku samosprávy na různých úrovních.

Terénním praxím studentů slouží základna ve vesnici Věrchnyje Časty v údolí řeky Sylva v Předuralí cca 160 km na JV od Permu za městem Kungur. Společná i individuální cvičení probíhají v okolní krasové krajině (permské vápence) v týdenních turnusech. Účastní se jich studenti Geografické, Biologické i Geologické fakulty na konci letního semestru. Spartánské vybavení řadu studentů už i v Rusku vůbec poprvé seznámí s životem na venkově a v přírodě. Výhodou je snadná dostupnost lokality po Transsibiřské magistrále.

Další informace na: http://www.psu.ru.

Jaromír Kolejka

Podnikatelský záměr Ironing Ladies

Celé to začalo v době, kdy jsem přemýšlel nad diplomkou. Vždycky mě zajímaly rozjezdy technologických firem, investoři rizikového kapitálu, jejich vzájemný vztah. Problém byl, že jsem o této problematice věděl jen z literatury a nepřipadalo mi moc smysluplné, abych psal o něčem bez absolutní znalosti reálného kontextu. Rozhodl jsem se tedy, že si zařídím praxi ve firmě, která oba světy propojuje. Nastoupil jsem do StartupYardu, což je akcelerační program pro začínající perspektivní technologické firmy. Fungování StartupYardu je jednoduché, vybere si několik nadějných projektů, které podpoří finančně, poskytne jim odborné konzultace zkušených mentorů a na oplátku si vezme podíl z budoucích firem. Především mě ale nadchlo tvůrčí a inspirativní prostředí, kde se doslova plní sny. Od základů si vybudovat vlastní firmu, být sám svým pánem. Chtěl jsem si to také zkusit. A navíc, říkal jsem si, budu ještě daleko lépe vědět, o čem v diplomové práci píšu. Začít podnikat jen pro peníze mi ale přišlo trochu povrchní. Tak jsme spolu s dlouholetým kamarádem rozjeli projekt Ironing Ladies, který propojuje ženy, které jsou znevýhodněné na trhu práce, s klienty, kteří by si rádi nechali vyprat nebo vyžehlit prádlo (zatím). Z nadšeneckého projektu se postupně vyklubala služba, která je kvalitní, je o ní slyšet, má svou klientelu a přispívá nemalou částkou do rodinného rozpočtu našich paní. Nechtěli jsme jít cestou neziskovek, občanských sdružení, které jsou odkázány jen na granty. Rozjeli jsme sociální podnik, který dává peníze ženám za precizně odvedenou práci, a nám by měl v budoucnu „vydělat na chleba“. V současné době tak pracuji na dvou projektech – dokončuji diplomovou práci a rozvíjím náš projekt. Nikdy bych netušil, že to bude tak obtížné skloubit. Moc mě mrzí, že jsem školu ještě nedokončil. Kvůli sobě i kvůli rodičům. Ale čas bych zpátky určitě nevzal. Přestože podnikání bolí, stojí nervy i peníze, a vidíte jen nejasnou budoucnost, na druhé straně získáváte obrovské životní zkušenosti a lekce. A myslím, že o to jde především. Investovat čas do něčeho produktivního, co se vám v budoucnu vrátí a posune vás dál. A čím dřív, tím líp. Někde jsem zahlédl citát, který mi mluvil z duše. Byl od Napoleona Bonaparte: „Každá hodina ztraceného času v mládí je zárodkem neštěstí v budoucnosti.“ V každém případě, každý by měl úspěšně dokončit to, co začal. Tedy i školu. A já jdu psát diplomku, protože mám teď chvilku čas.

Jan Roháč

Geografie a projektový management na Fakultě sociálních a humanitních studií Univerzity Nova de Lisboa

Pracovní stáž zaměřená na získání nových poznatků v oblasti výuky geografie a integraci dvou zdánlivě odlišných oblastí – geografie a projektového managementu. Nakolik jsou tyto dvě oblasti poznání odlišné, mají mnoho společného. I geografové pracují s nástroji projektového managementu téměř denně, např. tím, že využívají různé dotační, grantové, či jiné možnosti k financování svých výzkumných aktivit.

V Portugalské republice je 14 významných univerzit (např. Lisabon, Porto, Coimbra, Evora atd.), 4 univerzity typu college a 9 polytechnických univerzit. Všechny univerzity se zabývají rozvojem vědy, výzkumu a inovací. Univerzita v Coimbře patří mezi nejstarší univerzity světa (založena již v roce 1290). Dále se zde nachází 4 čistě výzkumné instituce, které jsou spravovány přímo vládou. Univerzita Nova de Lisboa byla založena v roce 1973 a v současné době má 9 fakult (vědy a technologie, sociálních a humanitních studí, ekonomie, medicínských věd, práva, statistiky a informačního managementu, chemických a biologických technologií, hygieny a tropické medicíny a Fakulta veřejného zdraví). Na univerzitě pracuje cca 4 600 zaměstnanců a studuje 16 000 studentů (32 bakalářských a 57 magisterských programů). Patří tak mezi významné univerzity v Portugalsku. Samotná Fakulta sociálních a humanitních studií sídlí na ulici Avenida de Berna a tvoří malý samostatný kampus. Pracoviště jsou rozmístěna do 5 budov s označením (Torre A, B, Edifício B1, B2 a Edifício ID). Fakulta poskytuje vzdělání 4 600 studentům v řádném denním studiu. Akreditováno má 14 bakalářských, 48 magisterských, 10 postgraduálních a 25 doktorských programů. Zaměstnáno je zde 430 osob (akademických, tak i neakademických). Z vnitřního organizačního hlediska se fakulta člení na 3 velké sekce. Servisní střediska – jedná se o podpůrná střediska, ve kterém pracují především neakademičtí pracovníci. Mj. sem patří také děkanát a jeho pracovníci. Nikoli však děkan, který z titulu své funkce je vždy akademická osobnost. Střediska jsou 3 s rozdílnými funkcemi Učitelství a podpora výzkumu, Studentský servis a Lidské zdroje, finanční a materiální podpora. Katedry – klasické členění všech fakult univerzity. Na fakultě je v době mé návštěvy 12 kateder. Mj. i katedra geografie a regionálního plánování, ve které probíhala jednání (viz obr.). Katedra má 14 stálých pracovníků, z toho 3 s vědeckou hodností profesor, 3 s vědeckou hodností docent. Zbytek tvoří odborní asistenti s hodností Doktor přírodních věd nebo Doktor filosofie (Ph.D.). V roce 2014 na katedře studovalo 358 studentů geografie. Katedra je rozdělena na dvě oddělení – geografie a regionální plánování. Studium probíhá v tříletém bakalářském stupni a dvouletém navazujícím bakalářském stupni dle boloňského procesu. V bakalářském studiu je k dispozici 34 předmětů (např. fyzická geografie, humánní geografie, tematická kartografie, klimatologie, geoinformační systémy, geomorfologie, klimatologie, geoekonomie, urbánní geografie, dynamika venkovského prostoru, teritoriální politické uspořádání, geografie Portugalska, geografie Evropy atd.). V navazujícím magisterském stupni je k dispozici 18 předmětů (např. geografická globalizace, regionální a lokální rozvoj nebo podnikatelský urbanismus). Katedra vydává od roku 1999 také svůj vědecký časopis s názvem GeoLNova. Výzkumné instituty – zvláštní postavení v organizační struktuře mají instituty. Jsou zaměřeny ryze na vědu a výzkum a podporu doktorandských studií. Sídlí v samostatné budově s označením Edifício ID, se samostatným vchodem z ulice Avenida de Berna. Celkově je zde ve čtyřech patrech umístěno 26 výzkumných buněk/týmu. Mají veškeré technické a materiální zázemí, samostatné jednací sály, výzkumné laboratoře atd. Ve 4. patře sídlí výzkumný tým E-Geo (výzkumné centrum pro geografii a regionální plánování). Je zde vytvořeno 8 pracovních míst (5 akademických plus 3 doktorandi). Výzkumné centrum je vnitřně rozděleno na dva výzkumné týmy (výzkumný tým geografického modelování, městského a prostorového

plánování a výzkumný tým environmentálních a socio-ekonomických změn: udržitelnost).

Portugalská republika je již od roku 1986 řádným členem Evropské unie, tudíž může využívat prostředky ze strukturálních, a nově od roku 2014 i investičních fondů, mj. na podporu vědy a výzkumu. V programovacím období 2007–2013 mělo Portugalsko možnost čerpat ze strukturálních fondů 32,8 mld. EUR. Jedná se o prostředky ze strukturálních fondů a příspěvek státního rozpočtu a místních rozpočtů. Na podporu vědy a výzkumu bylo určeno 5 mld. EUR. Pro efektivní čerpání bylo k dispozici 14 operačních programů. Hlavními programy pro čerpání prostředků byly Operační program tematické faktory konkurenceschopnosti a Operační program územní spolupráce.

Mimo evropské peníze funguje také státní dotační politika. Hlavním zdrojem financí je Nadace pro vědu a technologie (FCT), která funguje od roku 1997 v gesci Ministerstva školství a vědy. Rozpočet FCT je zahrnuje prostředky z portugalského státního rozpočtu a strukturálních fondů Evropské unie. Pro rok 2014 má nadace rozpočet ve výši cca 436 mil. EUR na přímé investice do vědy. Hlavní činností FCT mohou být rozděleny do následujících oblastí: absolvent vzdělávání a profesního rozvoje (stipendií, stipendií a smluv), výzkumné projekty (ve všech oblastech vědy), centra výzkumu a rozvoje, mezinárodní spolupráce (bilaterální spolupráce, členství v mezinárodních organizacích a mezinárodních partnerství) a další. V roce 2013 investovala nadace 423,8 mil. EUR do vědy a výzkumu. V rámci 7. rámcového programu, vědecká komunita v Portugalsku získala kolem 100 mil. EUR (v roce 2012 a 2013). V letech 2011–2013 bylo podpořeno celkem 2 300 výzkumných projektů za bezmála 270 mil. EUR. FCT podporuje vědeckou komunitu v Portugalsku prostřednictvím řady režimů financování, na míru pro jednotlivé vědce, či výzkumné týmy nebo výzkumná centra. Prostřednictvím svých programů financování, FCT podporuje postgraduální vzdělání, výzkum a vývoj, zřízení a přístup k výzkumným infrastrukturám, sítě a mezinárodní spolupráce, konferencí a setkání, vědecké komunikace a interakce s průmyslem.

Mj. jiné existují další dotační možnosti v podobě různých nadačních fondů a soukromých donátorů, ale tyto možnosti katedra ani výzkumné centrum E-Geo nevyužívá. Zajímavým poznatkem je realizace tzv. výdělečných projektů, tedy takových, které přinášejí katedře nebo institutu peníze do rozpočtu.

Přípravou projektů se zabývají všichni zaměstnanci katedry, ovšem v různé míře angažování se. Čím vyšší vědecká hodnost, tím také rozdílná míra angažovanosti v projektu. Projektovými manažery, tedy těmi, co projekt skutečně realizují v podobě řízení, jsou pouze osoby s vědeckým titulem profesor a docent. Navrhovateli projektů jsou nejčastěji odborní asistenti (cca 80 %), nicméně záštitu nad projektem přebírají právě docenti, či profesoři.

Realizační fáze projektů je ponechána čistě v kompetenci projektových týmů, přičemž za jejich bezproblémovou realizaci odpovídají projektoví manažeři. Aktivity u projektů jsou realizovány dle žádosti o dotaci s možnými průběžnými změnami v realizační fázi. U projektů financovaných ze Strukturálních fondů EU probíhá dle nastavených pravidel průběžný monitoring. Nejčastěji se jedná o půlroční monitoring, kdy monitorovací zprávy se předkládají průběžně v době realizace 1× za 6 měsíců (80 %) a 1× za 3 měsíce (20 %). Na závěr je podávána závěrečná zpráva (do 2 měsíců po ukončení projektu). U projektů financovaných

z nadace na podporu vědy a technologií je nastaveno ex-post monitorování, tedy až po ukončení projektu (do 1 měsíce). Ostatní projekty mají nastavený specifický režim, např. výdělečné projekty jsou podmíněny předkládáním výstupů a výsledků ihned po realizaci (např. kvůli schvalování ve správních radách, představenstvech, či vedení soukromých společností nebo ve veřejných orgánech – vládě, parlamentu, či zastupitelstev vyšších územních celků, obcí).

Přímo na katedře geografie a regionálního plánování nemají zkušenosti s projekty financovanými ze strukturálních fondů EU. Dle sdělení zatím nebyla potřeba a vhodná míra angažovanosti jak ze strany vedení katedry, tak i ze strany zaměstnanců. Nejvíce využívaným zdrojem financování je Nadace pro vědu a technologie (87 %). Od roku 2004 bylo z tohoto fondu realizováno celkem 84 projektů. Další dva projekty jsou nyní v realizaci s termínem ukončení v roce 2015. Projekt Automatické mapování půd a Geografie zdraví – změny indexu zdraví v posledních 20 letech). Oba projekty mají dobu realizace 3 roky.

Výzkumné centrum E-Geo tvoří dva výzkumné týmy, které mají bohaté zkušenosti s projekty jak na národní, tak i mezinárodní úrovni. Výzkumný tým geografického modelování, městského a prostorového plánování realizoval od roku 2008 6 mezinárodních projektů (z toho 4 financované v rámci 7. Rámcového programu EU), 12 projektů ve spolupráci s jinými institucemi (ze 70 % univerzitními pracovišti na národní úrovni), 7 vlastních projektů financovaných z národní nadace pro vědu a technologie a 12 výdělečných projektů (85 % pro veřejnoprávní subjekty a 15 % pro soukromé společnosti). Druhý výzkumný tým environmentálních a socio-ekonomických změn: udržitelnost realizoval od roku 2008 12 mezinárodních projektů (7 v rámci 7. Rámcového programu EU, 5 v rámci spolupráce s jinými univerzitními pracovišti ve světě), 6 projektů ve spolupráci s jinými institucemi (ve 100 % se jednalo o univerzitní pracoviště), 9 vlastních projektů a 6 výdělečných projektů (90 % pro veřejnoprávní subjekty a 10 % pro soukromé společnosti).

Libor Lněnička